

BÀI VIẾT SỐ 5

(Văn thuyết minh)

(1 tiết)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Viết được bài văn thuyết minh về một thể loại văn học, một vấn đề văn học.
- Vận dụng các phương pháp thuyết minh thích hợp để làm bài.

II – NHỮNG ĐIỂM CẦN LƯU Ý

1. Văn bản thuyết minh là văn bản giới thiệu, trình bày về nội dung, đặc điểm, cấu tạo, ý nghĩa,... của các sự vật, hiện tượng nhằm cung cấp tri thức khách quan, khoa học về chúng. Văn bản thuyết minh sử dụng các khái niệm, số liệu và phương pháp thuyết minh khách quan, khoa học.

2. Văn bản thuyết minh mà HS đã học ở THCS chủ yếu lấy đối tượng thuyết minh là những đồ vật, con vật, danh lam thắng cảnh,... Ở THPT, HS cần vận dụng kiến thức đã học để trình bày các nội dung khoa học trong chương trình, SGK. Phạm vi các đề văn thuyết minh ở *Bài viết số 5* bao gồm thuyết minh một thể loại văn học (như ca dao Việt Nam), một khái niệm lí luận văn học (như đặc điểm văn bản văn học), phong cách ngôn ngữ nghệ thuật, yêu cầu đọc - hiểu văn bản văn học. Lưu ý để HS không chép lại bài đã học, yêu cầu các em trình bày nội dung chính sao cho có thứ tự và sáng tỏ.

3. Để hướng dẫn HS viết được bài văn thuyết minh như yêu cầu của các đề văn trong SGK, GV một mặt cần ôn lại các kiến thức và kĩ năng HS đã học ở THCS. Mặt khác, trong các tiết dạy Đọc văn, dạy các bài khái quát, các tác gia, cần lưu ý HS về những kiến thức cơ bản dùng làm cơ sở cho bài thuyết minh, tạo thói quen chủ động trong việc chiếm lĩnh kiến thức cho HS. Các kiến thức ấy một phần có ở các phần *Tiểu dẫn*, một phần ở các bài khái quát, bài lí luận văn học, và cả kiến thức do HS tự học.

4. GV có thể gợi ý cho HS thường xuyên tập làm dàn ý để thuyết minh các kiến thức cơ bản đã học, kiểm tra các kiến thức ấy trong tiết kiểm tra.

5. Các đề văn nêu ra trong SGK để cho GV tham khảo. GV có thể chọn một trong các đề đó làm đề kiểm tra, hoặc có thể tự mình ra đề khác tương tự, trong phạm vi chương trình và SGK. Khi ra đề, GV cần xác định rõ đối tượng thuyết minh là gì, những phương pháp thuyết minh nào cần được sử dụng.

III – GỢI Ý VỀ CÁCH LÀM CÁC ĐỀ VĂN

1. Trong những đề văn nêu ở SGK, có một đề yêu cầu thuyết minh về thể loại ca dao (Đề 1), ba đề sau thuộc dạng đề thuyết minh về một vấn đề văn học. Tư liệu cho các bài viết này đều đã được nêu ở các bài Đọc văn, trong các phần *Tri thức đọc - hiểu*, trong các bài về lí luận văn học và trong bài *Phong cách ngôn ngữ nghệ thuật*. Nhìn chung, trình tự (bố cục, kết cấu) các bài viết có thể khác nhau, nhưng cần bảo đảm được một số nội dung (thông tin) chính xác, khách quan.

2. Để lập dàn ý cho bài thuyết minh về một thể loại, một vấn đề văn học, GV có thể tham khảo các ý sau :

Đề 1. Giới thiệu về ca dao Việt Nam.

- Ca dao là gì ?
- Ca dao có những đặc điểm nào ?
- Những nội dung lớn của ca dao Việt Nam.
- Những nét đặc sắc về nghệ thuật của ca dao Việt Nam.
- Vai trò, tác dụng của ca dao Việt Nam.

Đề 2. Trình bày một số đặc điểm cơ bản của văn bản văn học.

- Thế nào là một văn bản văn học ?
- Văn bản văn học có những đặc điểm gì ?

Đề 3. Giới thiệu đặc điểm của phong cách ngôn ngữ nghệ thuật.

- Ngôn ngữ nghệ thuật là ngôn ngữ như thế nào ?
- Ngôn ngữ nghệ thuật có những đặc điểm gì ?

Đề 4. Thuyết minh yêu cầu đọc - hiểu văn bản văn học.

- Thế nào là đọc - hiểu văn bản văn học ?
- Những yêu cầu của việc đọc - hiểu văn bản văn học.